ĢENERĀLADVOKĀTA NĪLO JĒSKINENA [*NIILO JÄÄSKINEN*] SECINĀJUMI,
sniegti 2009. gada 17. decembrī[1]

1. Šīs tiesvedības ietvaros Tiesai tiek lūgts lemt par vairākiem jautājumiem saistībā ar dalībvalstu kompetences esamību un vajadzības gadījumā — kompetences apmēru uztura bagātinātāju jomā gadījumā, ja Komisija nav veikusi izpildes pasākumus, kuru priekšmets būtu noteikt uzturvielu maksimālo daudzumu uztura bagātinātājos.

2. Šajā sakarā es atgādinu, ka likumdevējs ir paredzējis pilnīgu saskaņošanu attiecībā uz vitamīniem un minerālvielām, kuras var izmantot uztura bagātinātāju ražošanā. Tomēr praksē šī saskaņošana nav īstenota, ņemot vērā, ka Komisija nav veikusi nepieciešamos izpildes pasākumus. Šāda situācija rada tiesisku nedrošību attiecīgajiem uzņēmumiem un grūtības dalībvalstu kompetentajām iestādēm piemērošanas un transponēšanas procesā. Tādējādi Tiesai līdzsvara punkts starp attiecīgo preču brīvu kustību un nepieciešamību aizsargāt sabiedrības veselību ir jāmeklē šādā jaunā juridiskā kontekstā.

3. Francijas *Conseil d'État* [Valsts Padome] Tiesai ir uzdevusi virkni jautājumu par Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 10. jūnija Direktīvas 2002/46/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz uztura bagātinātājiem[2] 5. panta, 11. panta 2. punkta un 12. panta interpretāciju, kā arī EKL 28. un 30. panta interpretāciju.

4. Šis lūgums ir radies prasības ietvaros par pilnvaru pārsniegšanu, kuru sabiedrība *Solgar Vitamin's France* un septiņi citi prasītāji, kuri visi darbojas uztura bagātinātāju nozarē (turpmāk tekstā — "*Solgar* u.c."), iesniedzējtiesā iesniedza laikā no 2006. gada 11. jūlija līdz 2006. gada 24. jūlijam, kā arī prasības ietvaros, kuru *Syndicat de la Diététique et*

1 — Oriģinālvaloda — franču.

2 — OV L 183, 51. lpp.

des Compléments Alimentaires [Diētiska uztura un uztura bagātinātāju apvienība] (turpmāk tekstā — "Apvienība") 2006. gada 28. jūlijā iesniedza par 2006. gada 9. maija starpministriju lēmumu par uzturvielām, kas var tikt izmantotas uztura bagātinātāju ražošanā (turpmāk tekstā — "2006. gada 9. maija lēmums").

I — Atbilstošās tiesību normas

A — *Eiropas Savienības tiesības*

5. Kā izriet no Direktīvas 2002/46 1. panta 1. punkta, tā attiecas uz uztura bagātinātājiem, kurus realizē un noformē kā pārtikas produktus.

6. Direktīvas 2002/46 preambulas pirmajā, otrajā, piektajā, trīspadsmitajā, četrpadsmitajā un sešpadsmitajā apsvērumā ir noteikts:

"(1) Kopienā realizē aizvien lielāku daudzumu produktu, kas ir pārtika ar koncentrētām uzturvielām un ko piedāvā, lai papildinātu uzturvielas, kuras uzņem ar parasto uzturu.

(2) Šo produktu jomu dalībvalstīs regulē atšķirīgi valstu noteikumi, kas var kavēt to brīvu apriti, radīt nevienādus konkurences apstākļus un tādējādi tieši ietekmēt iekšējā tirgus darbību. Tādēļ ir jāpieņem Kopienas noteikumi attiecībā uz šiem produktiem, ko realizē kā pārtikas produktus.

[..]

(5) Lai nodrošinātu augsta līmeņa patērētāju aizsardzību un atvieglotu izvēli, tirgū laistajiem produktiem ir jābūt drošiem un uz tiem jābūt piemērotām un atbilstīgām etiķetēm.

[..]

(13) Pārmērīga vitamīnu un minerālvielu uzņemšana var radīt pretēju efektu, un tādēļ ir attiecīgi jānosaka to maksimālais drošais daudzums uztura bagātinātājos. Šim daudzumam ir jānodrošina tas, ka produkta normāla lietošana saskaņā ar ražotāja sniegtajām lietošanas pamācībām ir patērētājam droša.

(14) Tādēļ, nosakot maksimālo daudzumu, būtu jāņem vērā vitamīnu un minerālvielu augstākais drošais daudzums, kas noteikts ar zinātnisko riska novērtējumu, pamatojoties uz vispārpieņemtiem zinātniskiem datiem, kā arī šo uzturvielu uzņemšana parastā uzturā. Nosakot maksimālos daudzumus, pienācīgi būtu jāņem vērā arī standarta uzņemšanas daudzumi.

[..]

(16) Uztura bagātinātājos iekļauto vitamīnu un minerālvielu konkrētā maksimālā un minimālā daudzuma noteikšana, ņemot vērā šajā direktīvā izstrādātos kritērijus un atbilstīgu zinātnisku informāciju, būtu izpildes pasākums, un tas būtu jāuztic Komisijai."

7. Saskaņā ar Direktīvas 2002/46 2. pantu:

"Šajā direktīvā:

a) "uztura bagātinātāji" ir pārtikas produkti parastā uztura papildināšanai un kas ir koncentrētas uzturvielas vai citas vielas ar uzturvērtību vai fizioloģisku ietekmi, atsevišķi vai kombinācijās, un ko [tos] pārdod devās, tas ir, kapsulu, pastilu, tablešu, dražeju veidā un citos līdzīgos veidos, pulvera maisiņos, ampulās, pilināmās pudelītēs un citā līdzīgā šķidruma un pulvera veidā, kas paredzēts uzņemšanai mazos un nomērītos daudzumos;

b) "uzturvielas" ir šādas vielas:

i) vitamīni;

ii) minerālvielas."

minerālvielas II pielikumā minētajos veidos, pakļaujoties 6. punkta noteikumiem.

2. Tīrības kritērijus II pielikumā minētajām vielām pieņem saskaņā ar 13. panta 2. punktā minēto kārtību, izņemot gadījumus, kad tos piemēro atbilstīgi 3. punktam.

8. Direktīvas 2002/46 3. pantā ir noteikts:

[..]

"Dalībvalstis nodrošina to, ka uztura bagātinātājus Kopienā var realizēt tikai tad, ja tie atbilst šajā direktīvā izstrādātajiem noteikumiem."

4. Attiecībā uz tām II pielikumā minētajām vielām, kurām tīrības kritēriji Kopienas tiesību aktos nav norādīti, līdz šo specifikāciju pieņemšanai piemēro vispārpieņemtus tīrības kritērijus, ko ieteikušas starptautiskas organizācijas, un var saglabāt valstu noteikumus, kuros ir izstrādāti stingrāki tīrības kritēriji.

9. Direktīvas 2002/46 4. panta 1., 2. un 4. punktā ir noteikts:

"1. Uztura bagātinātāju ražošanā var izmantot tikai I pielikumā minētos vitamīnus un

[..]"

10. Direktīvas 2002/46 5. pantā ir noteikts:

“1. Maksimālo uztura bagātinātājos esošo vitamīnu un minerālvielu daudzumu dienas patēriņam, ko iesaka ražotājs, nosaka, ņemot vērā šādus apsvērumus:

a) augstāko drošo daudzumu, kas noteikts ar zinātnisko riska novērtējumu, pamatojoties uz vispārpieņemtiem zinātniskiem datiem, attiecīgi ņemot vērā dažādu patērētāju grupu dažādās jutības pakāpes;

b) vitamīnu un minerālvielu uzņemšanu no citiem uztura avotiem.

2. Nosakot 1. punktā minēto maksimālo daudzumu, pienācīgi ņem vērā arī iedzīvotāju vitamīnu un minerālvielu uzņemšanas standartdevas.

3. Lai nodrošinātu to, ka uztura bagātinātājos ir nozīmīgs daudzums vitamīnu un minerālvielu, attiecīgi nosaka minimālo ikdienas patēriņa daudzumu, ko iesaka ražotājs.

4. Maksimālo un minimālo vitamīnu un minerālvielu daudzumu, kas minēts 1., 2. un 3. punktā, pieņem saskaņā ar 13. panta 2. punktā izstrādāto kārtību.”

11. Direktīvas 2002/46 11. pantā ir noteikts:

“1. Neskarot 4. panta 7. punktu, dalībvalstis sakarā ar produktu sastāvu, ražošanas specifikācijām, noformējumu vai marķēšanu neaizliedz un neierobežo to 1. pantā minēto produktu tirdzniecību, kuri atbilst šīs direktīvas prasībām un, ja nepieciešams, Kopienas tiesību aktiem, kas pieņemti šīs direktīvas izpildei.

2. Neskarot [EK] Līgumu, jo īpaši tā 28. un 30. pantu, 1. punkts neiespaido valstu noteikumus, kas ir piemērojami, kamēr saskaņā ar

šo direktīvu nav pieņemti Kopienas tiesību akti."

3. Ja Komisija uzskata, ka šajā direktīvā vai Kopienas izpildes tiesību aktos ir nepieciešami grozījumi, lai varētu pārvarēt 1. punktā minētās grūtības un nodrošinātu veselības aizsardzību, tā sāk 13. panta 2. punktā minēto procedūru, lai šos grozījumus pieņemtu. Dalībvalsts, kura ir pieņēmusi aizsardzības pasākumus, tādā gadījumā tos var saglabāt līdz brīdim, kamēr pieņem grozījumus."

12. Saskaņā ar Direktīvas 2002/46 12. pantu:

13. Direktīvas 2002/46 13. panta 1. punktā ir noteikts, ka Komisijai palīdz Pārtikas aprites un dzīvnieku veselības pastāvīgā komiteja, kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 28. janvāra Regulu (EK) Nr. 178/2002, ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu[3] (turpmāk tekstā — "komiteja").

"1. Ja sakarā ar jaunu informāciju vai esošās informācijas atkārtotu pārbaudi, kas veikta pēc šīs direktīvas vai kāda Kopienas izpildes tiesību akta pieņemšanas, dalībvalstij ir pietiekams pamats secināt, ka kāds no 1. pantā minētajiem produktiem apdraud veselību, lai gan tas atbilst minētajai direktīvai un minētajiem tiesību aktiem, šī dalībvalsts var uz laiku atlikt vai ierobežot attiecīgo noteikumu piemērošanu tās teritorijā. Tā par to nekavējoties informē pārējās dalībvalstis un Komisiju un pamato savu lēmumu.

14. Gadījumā, ja ir atsauce uz Direktīvas 2002/46 13. panta 2. punktu, tiek piemērots Padomes 1999. gada 28. jūnija Lēmuma 1999/468/EK, ar ko nosaka Komisijai piešķirto ieviešanas pilnvaru īstenošanas kārtību[4] (turpmāk tekstā — "lēmums par komitoloģiju"), 5. un 7. pants. Lēmuma par

2. Komisija pēc iespējas drīz pārbauda attiecīgās dalībvalsts pamatojumu un konsultējas ar dalībvalstīm Pārtikas aprites un dzīvnieku veselības pastāvīgajā komitejā, un tad nekavējoties izsaka savu atzinumu un veic vajadzīgos pasākumus.

3 — OV L 31, 1. lpp.
4 — OV L 184, 23. lpp.

komitoloģiju 5. pantā ir noteikta reglamentēšanas procedūra.

15. Regulas Nr. 178/2002 preambulas sešpadsmitajā apsvērumā ir norādīts:

"Dalībvalstīm un Kopienai pieņemot pārtikas un barības sfēru reglamentējošus pasākumus, parasti vajadzētu ņemt vērā riska analīzi, izņemot gadījumus, kad tas neatbilst pasākuma apstākļiem vai iedabai. Riska analīzei pirms šādu pasākumu pieņemšanas vajadzētu atvieglot izvairīšanos no nepamatotiem šķēršļiem pārtikas produktu brīvai apritei."

B — *Valsts tiesības*

16. 2006. gada 20. marta Dekrēta Nr. 2006–352 par uztura bagātinātājiem (turpmāk tekstā — "Dekrēts") mērķis ir nodrošināt Direktīvas 2002/46 transponēšanu Francijas tiesībās.

17. Dekrēta 2. pantā ir noteikts, ka "uzturvielu" jēdziens Dekrēta izpratnē ietver vitamīnus un minerālvielas.

18. Saskaņā ar Dekrēta 5. pantu:

"2. panta 2. punktā minētās uzturvielas var tikt izmantotas uztura bagātinātāju ražošanā vienīgi saskaņā ar nosacījumiem, kuri ir noteikti patērētāju tiesību aizsardzības ministra, zemkopības ministra un veselības ministra pieņemtā lēmumā. Šajā lēmumā ir noteikts:

1) to uzturvielu saraksts, kuru izmantošana ir atļauta;

2) identitātes un tīrības kritēriji, kuriem tiem ir jāatbilst;

3) maksimālais pieļaujamais daudzums un nepieciešamības gadījumā — nepieciešamais minimālais daudzums;

4) uzturvielu saraksts, kuru izmantošana ir atļauta līdz 2009. gada 31. decembrim."

19. Saskaņā ar šī paša dekrēta 15. pantu:

"Uzņēmums, kurš atbild par tāda uztura bagātinātāja pirmreizēju laišanu tirgū, kurš neietilpst 16. pantā paredzētajā procedūrā, par produkta laišanu tirgū informē Konkurences, patērētāju aizsardzības un krāpšanas apkarošanas vispārējo direkciju, tai iesniedzot produkta etiķetes paraugu.

Produkta sastāvam, kas ir minēts uz etiķetes, ir jāatbilst 3. panta pirmās daļas noteikumos paredzētajiem nosacījumiem.

Patērētāju tiesību aizsardzības ministra, zemkopības ministra un veselības ministra pieņemtā lēmumā tiek precizēti šī paziņojuma iesniegšanas noteikumi."

20. Saskaņā ar minētā dekrēta 16. pantu:

"Pirmo reizi laižot Francijas tirgū tādu uztura bagātinātāju, kura sastāvā ir viela ar barojošu vai fizioloģisku iedarbību, ārstniecības augi vai ārstniecības augu sagataves, kas neietilpst 6. un 7. pantā paredzētajos lēmumos, tomēr kurš likumīgi tiek ražots vai tirgots citā Eiropas Kopienu dalībvalstī vai citā valstī, kura ir Eiropas Ekonomiskās zonas līguma līgumslēdzēja valsts, ir jāievēro šāda procedūra:

1. Citas Eiropas Kopienu dalībvalsts vai citas valsts, kura ir Eiropas Ekonomiskās zonas līguma līgumslēdzēja valsts, teritorijā reģistrētam importētājam vai ražotājam ir jāiesniedz paziņojums Konkurences, patērētāju aizsardzības un krāpšanas apkarošanas vispārējā direkcijā.

[..]

5. Tirdzniecības atļaujas atteikums var tikt pamatots ar:

[..]

b) [..] zinātniskiem faktiem, kurus sniedz Francijas Pārtikas drošības aģentūra un kuri pierāda, ka produkts rada risku veselībai.

[..]"

II — Pamata lietas fakti un prejudiciālie jautājumi

21. 2006. gada 9. maija lēmumā, kurš ir pieņemts šī paša dekrēta piemērošanai, ir noteikts to vitamīnu un minerālvielu saraksts, kuri var tikt izmantoti uztura bagātinātāju ražošanā, kā arī šai izmantošanai ir noteikta maksimālā dienas deva.

22. Saskaņā ar 2006. gada 9. maija lēmuma 3. pantu:

"II pielikumā uzskaitīto vitamīnu un minerālvielu lietošana nedrīkst pārsniegt šī lēmuma III pielikumā minēto dienas devu, ievērojot ražotāja ieteikto produkta dienas devu, kas ir norādīta uz etiķetes."

23. Attiecībā uz fluoru 2006. gada 9. maija lēmuma III pielikumā šīs minerālvielas maksimālā dienas deva ir noteikta 0 mg.

24. Tiesvedības *Conseil d'État* ietvaros prasītāji apstrīd 2006. gada 9. maija lēmuma likumību, norādot, ka tas neatbilst Savienības tiesībām, precīzāk, EKL 28. un 30. pantam, kā arī Direktīvai 2002/46.

25. *Solgar* u.c. un Apvienība iesniedzējtiesai norāda, ka Direktīva 2002/46 nepieļauj tādus valsts pasākumus, kuru mērķis ir noteikt uztura bagātinātājos iekļauto vitamīnu un minerālvielu maksimālo un minimālo daudzumu.

26. Turklāt prasītāji pamata lietā pārmet Francijas valsts iestādēm, ka tās ir noteikušas maksimālo dienas devu, pirmkārt, neatkarīgi no ražotāja ieteiktās dienas devas un, otrkārt, neņemot vērā lielākos drošības ierobežojumus, kas ir noteikti, veicot zinātnisku riska

novērtējumu, kā arī dažādu patērētāju grupu jutības pakāpes.

27. Šādos apstākļos *Conseil d'État* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai 2002. gada 10. jūnija Direktīva 2002/46/EK, īpaši tās 5. panta 4. punkts un 11. panta 2. punkts, ir jāinterpretē tādējādi, ka principā Komisijai ir jānosaka maksimālais uztura bagātinātājos iekļauto vitamīnu un minerālvielu daudzums, savukārt laikā, kamēr Komisija nav pieņēmusi attiecīgo Kopienu tiesību aktu, dalībvalstis var noteikt tiesisko regulējumu šajā jomā?

2) Ja atbilde uz šo jautājumu ir apstiprinoša:

a) vai dalībvalstīm, ja tām šo maksimālo daudzumu noteikšanai ir jāievēro [EKL] 28. un 30. panta nosacījumi, ir jāņem vērā arī Direktīvas [2002/46] 5. pantā noteiktie kritēriji, tostarp prasība, pamatojoties uz vispārpieņemtiem zinātniskiem datiem, novērtēt risku jomā, kurai joprojām ir raksturīga zināma neskaidrība;

b) vai dalībvalsts, ja, kā tas ir fluora gadījumā, nav iespējams precīzi noteikt vitamīnu un minerālvielu daudzumu, kurš tiek iegūts no citiem pārtikas avotiem, īpaši dzeramā ūdens, var noteikt maksimālo robežu katrai iedzīvotāju grupai atkarībā no teritorijas? Vai tā šajā gadījumā, pastāvot riskam, var noteikt daudzumu nulles procentu apmērā, neizmantojot Direktīvas [2002/46] 12. pantā noteikto drošības procedūru;

c) vai gadījumā, ja, nosakot maksimālos daudzumus, ir iespējams ņemt vērā atšķirības starp dažādu patērētāju grupu jutības pakāpēm saskaņā ar Direktīvas [2002/46] 5. panta 1. punkta a) apakšpunktu, dalībvalsts var pamatoties arī uz to, ka pasākums, kurš attiektos tikai uz to sabiedrības daļu, kura ir īpaši pakļauta riskam, piemēram, piestiprinot piemērotas etiķetes, varētu atturēt šo grupu lietot uzturvielas, kurām, tās lietojot nelielās devās, ir labvēlīga iedarbība uz šo grupu? Vai dēļ tā, ka ir šādas

atšķirības jutībā, visiem iedzīvotājiem var tikt noteikts maksimālais daudzums, kurš ir piemērots jutīgai iedzīvotāju daļai, īpaši bērniem;

d) cik lielā apmērā var tikt noteiktas maksimālās robežas, nepastāvot drošības ierobežojumiem, gadījumā, ja nav noteikts apdraudējums veselībai? Vispārēji, cik lielā apmērā un kādos apstākļos kritēriju, kuri ir jāņem vērā, līdzsvarošanas rezultātā var tikt noteiktas maksimālās robežas, kuras ir ievērojami zemākas par šīm uzturvielām pieļaujamo drošības līmeni?"

III — Par dalībvalstu likumdošanas kompetences esamību

A — *Ievada apsvērumi*

28. Pirms iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu izvērtēšanas es vēlos norādīt, ka *Solgar* u.c. savos rakstveida apsvērumos norāda, ka 2006. gada 9. maija lēmuma prettiesiskums izrietot no tā, ka attiecībā uz uztura bagātinātājiem, kuru pamatā ir vitamīni un minerālvielas, kuru izcelsme ir citā dalībvalstī, nav savstarpējās atzīšanas procedūras. Manuprāt, Dekrēta 16. pants no šajā pantā paredzētās "vieglākās" procedūras piemērošanas jomas izslēdz tos uztura bagātinātājus, kuri tiek likumīgi tirgoti citā dalībvalstī un kuru pamatā ir uzturvielas, kuru daudzums pārsniedz 2006. gada 9. maija lēmumā noteiktos ierobežojumus.

29. Tomēr iesniedzējtiesas lēmumā *Conseil d'État* norāda, ka uzturvielu savstarpējas atzīšanas problemātika neesot tiesvedības, kas tai ir nodota izskatīšanai, priekšmets. Tādēļ, pat ja man nav skaidra minētā lēmuma 3. pantā ietvertā jēdziena "izmantošana" precīza piemērojamība[5], es tomēr šim jautājumam nepievērsīšos.

B — *Par Direktīvas 2002/46 izpildes pasākumu neesamību*

30. Attiecībā uz pirmo jautājumu lietas dalībnieku izklāstītie viedokļi rakstveida

5 — Rodas jautājums, vai šis jēdziens attiecas arī uz ražošanu un tirdzniecību, vai vienīgi uz ražošanu.

apsvērumos šīs tiesvedības ietvaros dalāmi divās grupās.

31. Pirmkārt, *Solgar* u.c. un Apvienība ierosina Tiesai atbildēt tādējādi, ka dalībvalstis nav kompetentas pieņemt tādu valsts tiesisko regulējumu, kāds ir attiecīgajā pamata lietā, pat tad, ja Komisija nebūtu pieņēmusi attiecīgo tiesību aktu.

32. Otrkārt, Komisija, kā arī Francijas un Polijas valdības uzskata, ka Direktīva 2002/06 ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja nav veikti šīs direktīvas 5. panta 4. punktā paredzētie pasākumi daudzuma noteikšanai, dalībvalstis joprojām ir kompetentas noteikt vitamīnu un minerālvielu slieksni.

33. Pēc tam, kad būs atgādināti principi, kas nosaka attiecīgo pasākumu veikšanai paredzēto procedūru, jānoskaidro, kādas ir sekas tam, ka Komisija nav veikusi attiecīgos pasākumus.

34. No Direktīvas 2002/46 5. panta 4. punkta izriet, ka vitamīnu un minerālvielu maksimālais un minimālais daudzums ir jānosaka atbilstoši lēmuma par komitoloģiju 5. pantā noteiktajai reglamentēšanas procedūrai.

35. Šīs procedūras ietvaros Komisija iesniedz Direktīvas 2002/46 13. panta 1. punktā minētajai komitejai veicamo pasākumu projektu, par ko komitejai ir jāsniedz atzinums. Šajā gadījumā attiecīgā komiteja vēl pat nebija iesaistīta[6]. Komisija savos apsvērumos ļoti īsi apskata darbu virzību šajā sakarā. Kaut arī ir ticis pieņemts "Discussion paper" 2006. gadā[7] un notikušas diskusijas ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām 2007. un 2008. gadā, šķiet, ka līdz šim brīdim nav ticis pieņemts neviens pasākuma projekts[8].

36. Protams, ka, pieņemot Direktīvu 2002/46, likumdevējs nav noteicis termiņu izpildes pasākumu saskaņā ar Direktīvas 2002/46 5. panta 4. punktu veikšanai. Manuprāt, šāda pieeja ir piemērota, ņemot vērā grūtības, kādas rada vitamīnu un minerālvielu minimālā un maksimālā daudzuma

6 — Par to, kā notiek Komisijas darbu virzība, skat. Eiropas veselības komisāres Andrulas Vasilio [*Androula Vassiliou*] atbildi uz rakstveida jautājumu Nr. E-4319/09, kuru Komisijai 2009. gada 14. septembrī uzdeva Marina Janakudakisa [*Marina Yannakoudakis*] (*ECR*) (http://www.europarl.europa.eu/sides/getAllAnswers.do?reference=E-2009–4319&language=FR).

7 — http://ec.europa.eu/food/food/labellingnutrition/supplements/discus_paper_amount_vitamins.pdf

8 — Acīmredzot, Komisija nav izmantojusi arī savas iniciatīvas tiesības, lai ierosinātu grozījumus attiecīgajā direktīvā. Tomēr man šķiet, ka, ņemot vērā konstatētās grūtības, tai šajā sakarā bija jārīkojas.

noteikšana, un tādējādi [izpildes pasākumu] izstrādei ir nepieciešams ievērojams laiks.

37. Katrā ziņā es atgādinu, ka Direktīva 2002/46 tika pieņemta 2002. gada 10. jūnijā. Dalībvalstīm vajadzīgie normatīvie un administratīvie akti bija jāpieņem, vēlākais, līdz 2003. gada 31. jūlijam un tie jāpiemēro tādā veidā, lai, pirmkārt, vismaz no 2003. gada 1. augusta atļautu to produktu tirdzniecību, kas atbilst Direktīvas 2002/46 prasībām, un, otrkārt, vismaz no 2005. gada 1. augusta aizliegtu to produktu tirdzniecību, kas neatbilst Direktīvas 2002/46 prasībām[9].

38. Jākonstatē, ka, ja nav Komisijas tiesību akta, kurā būtu noteikts uztura bagātinātājos iekļauto vitamīnu un minerālvielu maksimālais un minimālais daudzums, Savienības tiesību sistēmā uztura bagātinātāju jomā šobrīd patiešām ir trūkumi. Neveicot nepieciešamos pasākumus, Komisija nav izpildījusi tās Direktīvas 2002/46 noteikumu ieviešanas pilnvaras, lai gan minētās direktīvas transponēšanas termiņš dalībvalstīm beidzās pirms vairākiem gadiem.

39. Nav šaubu, ka, lai gan Direktīvas 2002/46 5. panta 4. punkts piešķir tiesības Komisijai noteikt vitamīnu un minerālvielu maksimālo un minimālo daudzumu, tai ir noteikts arī pienākums precizēt minētās direktīvas piemērojamību. Ja šāda precizējuma nav, jēdzienu "produkts, kas atbilst šīs direktīvas prasībām" praksē nav iespējams piemērot, vismaz ne vienveidīgi. Nav izslēgts, ka tas, ka Direktīvas 2002/46 5. pantā nav noteikuma, kurš būtu līdzvērtīgs Direktīvas 2002/46 4. panta 4. punktā paredzētajam noteikumam, ir netieši izteikta likumdevēja griba noteikt Komisijai pienākumu pieņemt tās lēmumu, vēlākais, transponēšanas termiņa beigās, proti, 2003. gada augustā.

40. Tā kā dalībvalstis nevar pabeigt transponēšanas procesu, manuprāt, šāda situācija no juridiskā viedokļa ir nepieņemama. Izpildes pasākumu neesamība attiecīgo valstu tiesību aktu tuvināšanu padara neefektīvu un gandrīz nepārskatāmu gan dalībvalstīm, gan ražotājiem, kā arī patērētājiem. Arī attiecīgajām Direktīvas 2002/46 tiesību normām tiek liegta to lietderīgā iedarbība.

9 — Turklāt saskaņā ar Direktīvas 2002/46 4. panta 6. punktu dalībvalstis, ievērojot zināmus nosacījumus, līdz 2009. gada 31. decembrim var savā teritorijā atļaut lietot tādus vitamīnus un minerālvielas, kas nav minēti I pielikumā, vai tādā veidā, kas nav norādīts minētās direktīvas II pielikumā.

41. Līdz ar to nevar atbalstīt *Solgar* u.c. un Apvienības izvirzīto tēzi, ka dalībvalstis neesot pilnvarotas pieņemt tādu valsts tiesisko regulējumu, kāds ir apskatīts pamata lietā[10], lai arī Komisija nav pieņēmusi vajadzīgo tiesību aktu. Šāda interpretācija ir pretrunā gan EKL 152. panta pirmajai daļai un 95. panta 3. punktam[11], gan Direktīvas 2002/46 preambulas trīspadsmitajam apsvērumam. Runa ir par vielām, kuru pārmērīga lietošana var radīt nelabvēlīgas sekas cilvēku veselībai, vairākas Direktīvas 2002/46 I pielikuma "atļautajā" sarakstā iekļautas vielas, kā fluors vai hroms, pat var izrādīties toksiski, ja tiek pārsniegts to drošības ierobežojums.

42. Tādējādi šajā īpašajā pārtikas tiesību aktu kontekstā un gaidot Komisijas rīcību, es uzskatu, ka šo trūkumu Savienības tiesiskajā regulējumā var vai pat vajag novērst Direktīvas 2002/46 adresātiem, proti, dalībvalstīm.

43. Es uzskatu, ka pastāv divi juridiski veidi, kā pamatot šo secinājumu. Pirmkārt, var atsaukties uz Direktīvas 2002/46 11. panta 2. punktu. Otrkārt, var pamatoties uz judikatūru par EKL 28. un 30. panta piemērošanu.

C — Par Direktīvas 2002/46 11. panta 2. punkta piemērošanu

44. Tiesai iesniegtajos rakstveida apsvērumos Komisija un Francijas valdība norādīja, ka attiecībā uz vitamīnu un minerālvielu sliekšņa noteikšanu Direktīva 2002/46, pretēji tās 4. panta 4. punktam, kas attiecas uz II pielikumā uzskaitīto vielu tīrības kritērijiem, nenosakot, ka gadījumā, ja nav pieņemtas Kopienas specifikācijas, būtu jāpiemēro valsts tiesību normas.

45. Šajā sakarā ir jānorāda, ka Direktīva 2002/46, pirmkārt, tās 3. pantā nosaka, ka uztura bagātinātājus Savienībā var realizēt tikai tad, ja tie atbilst Direktīvai 2002/46.

10 — Arī vairāki autori uzskata, ka valsts noteiktais maksimālais daudzums ir pretrunā Direktīvai 2002/46: Hagenmeyer, M., "Mad about the Food Supplements, "Nahrungsergänzungsmittelverordnung" — The German implementation of Directive 2002/46/EC and its national peculiarities", *European Food and Feed Law Review*, 1/2006, 25.–32. lpp., īpaši 29. lpp.

11 — No judikatūras izriet, ka "EKL 152. panta 1. punkta pirmā daļa paredz, ka, nosakot un īstenojot visu Kopienas politiku un darbības, ir jānodrošina augsts cilvēku veselības aizsardzības līmenis, un ka EKL 95. panta 3. punkts noteikti pieprasa, lai, īstenojot saskaņošanu, tiktu nodrošināts augsts cilvēku veselības aizsardzības līmenis". Šajā ziņā skat. 2002. gada 10. decembra spriedumu lietā C-491/01 *British American Tobacco (Investments)* un *Imperial Tobacco* (*Recueil*, I-11453. lpp., 62. punkts), 2004. gada 14. decembra spriedumus lietā C-434/02 *Arnold André* (Krājums, I-11825. lpp., 33. punkts), kā arī lietā C-210/03 *Swedish Match* (Krājums, I-11893. lpp., 32. punkts).

Otrkārt, no Direktīvas 2002/46 11. panta 1. punkta izriet, ka dalībvalstis nevar aizliegt vai ierobežot to produktu tirdzniecību, kuri atbilst minētās direktīvas un Savienības tiesību aktu, kas pieņemti tās izpildei, prasībām. Šī tiesību norma attiecas uz visiem Direktīvas 2002/46 1. pantā minētajiem produktiem, proti, uztura bagātinātājiem, kuri tiek tirgoti kā pārtikas produkti.

46. Saskaņā ar Direktīvas 2002/46 11. panta 2. punktu šis dalībvalstīm noteiktais aizliegums ierobežot produktu, kuri atbilst Direktīvai 2002/46, tirdzniecību neietekmē valsts tiesību normas, kas ir piemērojamas, ja nav Savienības tiesību aktu, kas būtu pieņemti saskaņā ar Direktīvu 2002/46.

47. Arī no minētā 11. panta 2. punkta izriet, ka dalībvalstīm atzītās tiesības pieņemt valsts tiesību normas, ja nav Savienības tiesību aktu, ir ierobežotas ar pienākumu ievērot preču brīvu apriti.

48. Protams, Tiesa attiecībā uz Direktīvas 2002/46 11. panta 2. punktu jau ir nolēmusi, ka, lasot šo normu kopā ar šīs pašas direktīvas preambulas astoto apsvērumu, ir jāsecina, ka minētās normas priekšmets, kamēr nav pieņemti speciāli Savienības noteikumi, ir, ievērojot Līgumu, saglabāt valsts noteikumu piemērošanu uzturvielām, kas nav vitamīni un minerālvielas vai citas vielas ar barojošu vai fizioloģisku iedarbību, ko izmanto kā uztura bagātinātāju sastāvdaļas[12].

49. Tiesa ir arī precizējusi, ka Direktīvas 2002/46 11. panta 2. punkts attiecas tikai uz uztura bagātinātājiem, kuros ir iekļautas uzturvielas vai vielas, kuras neietilpst minētās direktīvas materiālās piemērošanas jomā[13].

50. Tomēr šajā gadījumā es uzskatu, ka Direktīvas 2002/46 11. panta 2. punkta piemērošanas joma būtu jāpaplašina, piemērojot interpretāciju, kas būtu tuvāka šīs tiesību normas burtiskajai nozīmei. Tādēļ es ierosinu vārdkopu "kamēr saskaņā ar šo direktīvu nav pieņemti Kopienas tiesību akti" interpretēt tādējādi, ka tā attiecas arī uz gadījumu, kad nav pasākumu, kuri Komisijai ir jāveic,

12 — 2005. gada 12. jūlija spriedums apvienotajās lietās C-154/04 un C-155/04 *Alliance for Natural Health* u.c. (Krājums, I-6451. lpp., 59. punkts).

13 — Turpat, 60. punkts.

lai saskaņā ar Direktīvas 2002/46 5. panta 4. punktu noteiktu vitamīnu un minerālvielu maksimālo un minimālo daudzumu. Turklāt, manuprāt, gaidot Komisijas izpildes pasākumus, vairākas dalībvalstis jau praktiski ir piemērojušas šo interpretāciju[14].

51. Tādējādi es uzskatu, ka Direktīvas 2002/46 11. panta 2. punktā dalībvalstīm ir atzītas pilnvaras rīkoties Savienības izpildes pasākumu neesamības gadījumā. Tādēļ, manuprāt, dalībvalstis var noteikt vitamīnu un minerālvielu maksimālo daudzumu.

52. Manuprāt, šīs dalībvalstu tiesības ir būtiskas arī, ņemot vērā cilvēku veselības aizsardzības imperatīvu, kas paredz tiesību aktus par uztura bagātinātājiem, kā tas ir atgādināts Direktīvas 2002/46 preambulas trīspadsmitajā apsvērumā. Turklāt dalībvalstu rīcībā ir valsts līmenī iegūti zinātniski dati, kuri var tikt izmantoti iedzīvotāju labā, gaidot nepieciešamo pasākumu veikšanu Savienības līmenī. Visbeidzot, es uzsveru, ka vairākas dalībvalstis jau ir pieņēmušas likumdošanas pasākumus vai rekomendācijas, lai noteiktu uztura bagātinātājos esošo uzturvielu sliekšņus[15].

D — *Par atsauci uz EKL 30. pantu kā tiesisko pamatu dalībvalstu rezerves pilnvarām*

53. Gadījumā, ja Tiesa nebūtu gatava atteikties no Direktīvas 2002/46 11. panta 2. punkta interpretācijas, kuru tā *obiter dicta* noteica iepriekš minētajā spriedumā apvienotajās lietās *Alliance for Natural Health* u.c.[16], es uzskatu, ka pie šī paša secinājuma var nonākt, piemērojot alternatīvu argumentāciju.

54. Šajā sakarā es atgādinu, ka spriedumā lietā *Denkavit Futtermittel* Tiesa nosprieda, ka EK līguma 36. pants (šobrīd, pēc grozījumiem — EKL 30. pants) nav paredzēts, lai noteiktus jautājumus rezervētu ekskluzīvai

14 — Hauer, C. u.c. Country Reports. *European Food and Feed Law Review*. 1/2006, 47.–65. lpp. Chaldoupis, C. A. un Dekleva, T. The Implementation of the Food Supplement Directive 2002/46 in Greece. *European Food and Feed Law Review*. 5/2006, 302.–305. lpp. Hagenmayer, M. Mad about the Food Supplements. *European Food and Feed Law Review*. 1/2006, 25.–32. lpp. Skat. arī dalībvalstu un dažādu iestāžu atbildes par tēmu saistībā ar vitamīnu un minerālvielu daudzuma noteikšanu: http://ec.europa.eu/food/food/labellingnutrition/supplements/resp_discus_paper_amount_vitamins.htm. Uz šo parādību norādīja arī Komisija, kura pārliecināja, ka tiks pieliktas pūles, lai skrupulozi tiktu ņemti vērā visi esošie valsts tiesiskie regulējumi. Skat. Komisijas kopējo atbildi uz Eiropas veselības un patērētāju tiesību aizsardzības komisāram Markosam Kiprianu [*Markos Kyprianou*] adresētām vēstulēm par maksimālā daudzuma noteikšanu uztura bagātinātāju sastāvam (http://ec.europa.eu/food/food/labellingnutrition/supplements/documents/coll_answer_fr.pdf).

15 — Turpat.

16 — 59. punkts.

dalībvalstu kompetencei, bet gan vienīgi ļauj valsts tiesībām atkāpties no brīvas preču apritēs principa tiktāl, ciktāl šāda atkāpe ir un turpina būt pamatota, lai sasniegtu šajā pantā minētos mērķus[17].

55. No judikatūras izriet, ka, tā kā, piemērojot EKL 95. pantu, direktīvas paredz nepieciešamo pasākumu saskaņošanu, lai garantētu cilvēku un dzīvnieku veselības aizsardzību, vairs nav pamatota atsauce uz EKL 30. pantu un pienācīgas kontroles un aizsardzības pasākumi ir jāveic saskaņošanas direktīvu ietvaros[18].

56. Ja jautājums ir par saskaņošanu Savienības līmenī, tad ar to saistītie valsts pasākumi ir jānovērtē atbilstoši šiem saskaņošanas pasākuma noteikumiem un nevis atbilstoši Līguma normām[19].

57. Šajā gadījumā no Direktīvas 2002/46 preambulas otrā un piektā apsvēruma izriet, ka tās mērķis ir saskaņot cilvēku veselības aizsardzības mērķi un uztura bagātinātāju, kuru sastāvā ir šīs direktīvas pielikumos norādītās vielas, brīvas aprites mērķi.

58. Tiesa jau ir noteikusi, ka aizlieguma tirgot uztura bagātinātājus, kas neatbilst Direktīvai 2002/46, ko papildina dalībvalstu pienākums saskaņā ar minēto direktīvu atļaut tirgot tai atbilstošus uztura bagātinātājus, mērķis ir izskaust šķēršļus, kas izriet no atšķirīgiem valstu noteikumiem attiecībā uz vitamīniem, minerālvielām un vitamīnu vai minerālvielu produktiem, ko atļauj vai aizliedz uztura bagātinātāju ražošanā, vienlaikus atbilstoši EKL 95. panta 3. punktam nodrošinot augstu cilvēku veselības aizsardzības līmeni[20].

59. Attiecībā uz ierobežojumu noteikšanu uztura bagātinātājos iekļautiem vitamīniem un minerālvielām Direktīvas 2002/46 5. panta

17 — 1979. gada 8. novembra spriedums lietā 251/78 (*Recueil*, 3369. lpp., 14. punkts).

18 — Šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Denkavit Futtermittel*, 14. punkts.

19 — Skat. 1983. gada 30. novembra spriedumu lietā 227/82 *van Bennekom* (*Recueil*, 3883. lpp., 35. punkts), 1989. gada 23. novembra spriedumu lietā C-150/88 *Eau de Cologne & Parfümerie-Fabrik 4711* (*Recueil*, 3891. lpp., 28. punkts), 1993. gada 12. oktobra spriedumu lietā C-37/92 *Vanacker* un *Lesage* (*Recueil*, I-4947. lpp., 9. punkts), 2001. gada 13. decembra spriedumu lietā C-324/99 *DaimlerChrysler* (*Recueil*, I-9897. lpp., 32. punkts), 2005. gada 9. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-211/03, C-299/03 un no C-316/03 līdz C-318/03 *HLH Warenvertrieb* un *Orthica* (Krājums, I-5141. lpp., 58. un 59. punkts), kā arī 2008. gada 24. janvāra spriedumu lietā C-257/06 *Roby Profumi* (Krājums, I-189. lpp., 14. punkts).

20 — Iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Alliance for Natural Health* u.c., 105. punkts.

1. punkts nosaka vispārējus rādītājus, saskaņā ar kuriem ir jānosaka maksimālais I pielikumā norādīto vitamīnu un minerālvielu daudzums.

60. Īpašu vērtību pieņemšana, pamatojoties gan uz Direktīvā 2002/46 noteiktiem kritērijiem, gan piemērotām zinātniskām norādēm, kas atbilstu uztura bagātinātājos iekļautu vitamīnu un minerālvielu maksimālajam un minimālajam daudzumam, tika uzticēta Komisijai kā piemērošanas pasākums.

61. Tā kā Komisija nav noteikusi attiecīgos ierobežojumus, Direktīvā 2002/46 noteiktā saskaņošana šajā posmā nevar tikt uzskatīta par izsmeļošu.

62. Tādējādi, ņemot vērā iepriekš minēto judikatūru, dalībvalstīm joprojām ir pilnvaras veikt vajadzīgos pasākumus cilvēku veselības aizsardzībai, īpaši ja tās paredz pasākumus, kuru mērķis ir novērst, ka uztura bagātinātājos tiek lietoti pārmērīgi, pat toksiski vitamīnu un minerālvielu daudzumi.

63. Turklāt Tiesa šajā kontekstā jau ir noteikusi, ka šāda rīcības brīvība attiecībā uz sabiedrības veselības aizsardzību ir īpaši būtiska, jo ir pierādīts, ka pašreizējos zinātniskajos pētījumos ir neskaidrības par atsevišķām vielām, piemēram, vitamīniem, kuri paši par sevi parasti nav kaitīgi, bet kuru pārmērīga lietošana kopā ar pārtiku, kuras sastāvu nevar paredzēt vai kontrolēt, var izraisīt atsevišķas kaitīgas sekas[21].

E — *Secinājumi par pirmo uzdoto jautājumu*

64. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, es no savas puses varu vienīgi uzskatīt, ka gadījumā, ja Komisija nav veikusi Direktīvas 2002/46 5. panta 4. punktā paredzētos izpildes pasākumus, dalībvalstīm joprojām ir pilnvaras pieņemt noteikumus, kuru mērķis ir noteikt vitamīnu un minerālvielu maksimālo

21 — 2003. gada 23. septembra spriedums lietā C-192/01 Komisija/Dānija (*Recueil*, I-9693. lpp., 43. punkts).

daudzumu, ievērojot no EKL 28. un 30. panta izrietošos principus.

lai nodrošinātu direktīvā noteiktā rezultāta sasniegšanu līdz šī termiņa beigām, un, otrkārt, ir jāatturas no tādu pasākumu veikšanas, kas varētu nopietni apgrūtināt šajā direktīvā paredzēto rezultātu [22].

IV — Par dalībvalstu pilnvaru apmēru, nosakot vitamīnu un minerālvielu maksimālo un minimālo daudzumu

A — *Vispārēji apsvērumi*

65. Ja tiek atzīts, ka dalībvalstīm šajā gadījumā joprojām ir pilnvaras noteikt uztura bagātinātājos iekļautu vitamīnu un minerālvielu maksimālo daudzumu, jānorāda, ka, veicot šīs pilnvaras, tās tomēr nav atbrīvotas no pienākuma ievērot Savienības tiesību vispārējos principus.

66. Attiecībā uz dalībvalstu pienākumu apmēru dažādos direktīvas transponēšanas posmos saskaņā ar pastāvīgo judikatūru līdz transponēšanas termiņa beigām dalībvalstīm, pirmkārt, ir jāveic pasākumi, kas vajadzīgi,

67. Tiesa ir lēmusi arī par direktīvās paredzētiem pārejas noteikumiem, kuri ir piemērojami pēc transponēšanas termiņa beigām [23]. Uzskatot, ka nav pamata interpretēt attiecīgos noteikumus kā "standstill" pienākumu [24], Tiesa nosprieda, ka judikatūras lietā *Inter-Environnement Wallonie* ietvaros izklāstītie principi attiecas uz pārejas periodiem, kuros valstīm ir tiesības turpināt piemērot to valsts sistēmas, lai gan tās neatbilst attiecīgajai direktīvai [25].

22 — 1997. gada 18. decembra spriedums lietā C-129/96 *Inter-Environnement Wallonie* (*Recueil*, I-7411. lpp.).

23 — 2005. gada 10. novembra spriedums lietā C-316/04 *Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie* (Krājums, I-9759. lpp.) un 2006. gada 14. septembra spriedums lietā C-138/05 *Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie* (Krājums, I-8339. lpp.).

24 — Skat. iepriekš minēto 2005. gada 10. novembra spriedumu lietā *Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie*, 40. punkts, un 2006. gada 14. septembra spriedumu lietā *Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie*, 40. punkts.

25 — Skat. iepriekš minēto 2005. gada 10. novembra spriedumu lietā *Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie*, 42. punkts, un 2006. gada 14. septembra spriedumu lietā *Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie*, 42.–44. punkts. Tiktāl, ciktāl Padomes 1991. gada 15. jūlija Direktīvas 91/414/EEK par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū (OV L 230, 1. lpp.) 4. panta 1. punkts nosaka, ka dalībvalstis var atļaut šādu produktu ar nosacījumu, ka tā sastāvā esošās aktīvās vielas ir uzskaitītas direktīvas I pielikumā un visi minētajā pielikumā izklāstītie nosacījumi ir izpildīti, valstu atļauju izdošanas sistēmas nevar nodrošināt Direktīvas 91/414 pilnīgu transponēšanu, ja šim pielikumam nav satura (skat. ģenerāladvokāta F. Dž. Džeikobsa [*F. G. Jacobs*] secinājumu iepriekš minētajam 2005. gada 10. novembra spriedumam lietā *Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie* 33. punktu). Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 16. februāra Direktīvas 98/8/EK par biocīdo produktu laišanu tirgū (OV L 123, 1. lpp.) pieņemšanas laikā šīs direktīvas pielikumi bija tukši.

68. Tiesa uzskata, ka dalībvalstu tiesības izdarīt grozījumus savās atļauju izdošanas sistēmās pārejas periodā nevajadzētu uzskatīt par neierobežotām[26].

69. Es uzskatu, ka tāda pati argumentācija *a fortiori* ir jāpiemēro situācijai pamata lietā, kas radās tādēļ, ka Komisija neveica direktīvas izpildes pasākumus, īpaši tiktāl, ciktāl, transponēšanas termiņam beidzoties, dalībvalstīm saistošās Direktīvas 2002/46 sekas kļuva pilnīgas un galīgas.

70. Tādējādi, manuprāt, ir jāuzskata, ka no apvienotas EKL 10. panta otrās daļas un 249. panta trešās daļas, kā arī pašas Direktīvas 2002/46 piemērošanas izriet, ka gadījumā, ja Komisija nav veikusi izpildes pasākumus, nosakot uztura bagātinātājos iekļautu vitamīnu un minerālvielu minimālo un maksimālo daudzumu, dalībvalstīm ir jāveic visi vajadzīgie pasākumi, lai aizsargātu Direktīvas 2002/46 noteikumu lietderīgo iedarbību un atturētos no tādu noteikumu pieņemšanas, kas apdraud šajā direktīvā paredzēto rezultātu.

71. Tālāk es atgādinu, ka pārtikas aprites tiesiskā regulējuma ietvaros, kas tiek uzskatīta par starpnozaru politiku, ir nepieciešams īstenot dažādu interešu līdzsvarošanu, proti, patērētāju tiesību aizsardzību, veselības aizsardzību un vides aizsardzību.

72. Uztura bagātinātāju jomā galvenokārt savijas patērētāju tiesību aizsardzības principi un veselības aizsardzības principi. Šī īpašā pārtikas aprites tiesiskā regulējuma joma pauž, pirmkārt, EKL 152. panta 1. punkta pirmās daļas prasības, kur, nosakot un īstenojot visas [Eiropas] Savienības politikas un darbības, ir noteikts augsts cilvēku veselības aizsardzības līmenis, un, otrkārt, EKL 95. panta 3. punkta prasības, kur tieši ir pieprasīts, lai, īstenojot saskaņošanu, tiktu nodrošināts augsts cilvēku veselības aizsardzības līmenis[27].

73. Turklāt, kā norāda Komisija 1997. gada paziņojumā, pieredze rāda, ka "pārtikas drošība neuztrauc vienīgi patērētāju, tā ir svarīga arī labai tirgus darbībai. Tādējādi pārtikas drošība nav vienīgi sākotnējs nosacījums

26 — Iepriekš minētais 2005. gada 10. novembra spriedums lietā *Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie*, 41. punkts, un iepriekš minētais 2006. gada 14. septembra spriedums lietā *Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie*, 41. punkts.

27 — Saskaņā ar Regulas Nr. 178/2002 preambulas astoto apsvērumu Kopiena ir nolēmusi, izstrādājot pārtikas aprites tiesību aktus, sasniegt augstu veselības aizsardzības līmeni, ko tā piemēro nediskriminējošā veidā neatkarīgi no tā, vai pārtiku vai barību pārdod iekšējā vai pasaules tirgū. Skat. arī iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Alliance for Natural Health* u.c., 31. punkts.

patērētāju veselības aizsardzībai, bet tā kalpo arī ražotāju interesēm un to [uzņēmumu] interesēm, kuri ir saistīti ar pārtikas produktu pārstrādāšanu un tirdzniecību"[28].

74. Turklāt sistēmas, kuras mērķis ir saskaņot brīvas aprites mērķi ar tehnoloģiju attīstības mērķi, centrālais aspekts ir zinātnisks novērtējums, jo abi šie mērķi ietver risku, kas ir jāanalizē[29].

75. Turpmākie iesniedzējtiesas uzdotie jautājumi ir jāanalizē, ņemot vērā iepriekš minētos apstākļus.

B — *Par otrā jautājuma a) apakšpunktu*

76. Šī jautājuma ietvaros Tiesai ir jānosaka tie noteikumi, kuri dalībvalstij ir jāņem vērā, nosakot uztura bagātinātājos iekļauto vitamīnu un minerālvielu maksimālo daudzumu. Iesniedzējtiesa vaicā, vai papildus EKL 28. un 30. pantam dalībvalstij ir jāseko Direktīvas 2002/46 5. pantā ietvertajiem kritērijiem.

77. Norādu, ka visi lietas dalībnieki, kuri ir iesnieguši rakstveida apsvērumus, piekrīt, ka uz šo jautājumu ir jāatbild apstiprinoši.

78. Šajā sakarā ir jāatgādina, ka Direktīvas 2002/46 5. pants nosaka trīs kritērijus uztura bagātinātājos iekļauto vitamīnu un minerālvielu maksimālā daudzuma noteikšanai:

— augstākais drošais daudzums (Direktīvas 2002/46 5. panta 1. punkta a) apakšpunkts);

— vitamīnu un minerālvielu daudzums, kurš tiek iegūts no citiem pārtikas avotiem (Direktīvas 2002/46 5. panta 1. punkta b) apakšpunkts), un

28 — Komisijas 1997. gada 30. aprīļa paziņojums ar nosaukumu "Patērētāju veselība un pārtikas drošība" (COM(97) 183, galīgā redakcija, 6. lpp.).

29 — Riska analīze ietver trīs daļas: novērtēšana, pārvaldīšana un paziņošana (skat. Regulas Nr. 178/2002 6. pantu).

— vitamīnu standartdevas[30] iedzīvotājiem (Direktīvas 2002/46 5. panta 2. punkts).

79. No minētās judikatūras izriet, ka visu dalībvalstu pienākums veikt visus vajadzīgos pasākumus direktīvā paredzēto mērķu īstenošanai ir saistošs[31]. No tā izriet, ka, ja transponēšanas termiņa beigās Komisija nav veikusi izpildes pasākumus, dalībvalstīm ir jāveic vajadzīgie pasākumi, lai nodrošinātu, ka tiek sasniegts direktīvā noteiktais rezultāts, un jāatturas no tādu pasākumu veikšanas, kas varētu apgrūtināt paredzētā rezultāta sasniegšanu.

80. Tiktāl, ciktāl Direktīvas 2002/46 5. pants ir galvenā norma attiecībā uz vitamīnu un minerālvielu maksimālā daudzuma noteikšanu, dalībvalstis, gaidot Savienības tiesību akta pieņemšanu, nevar ignorēt tajā ietvertos kritērijus, neapgrūtinot Direktīvā 2002/46 paredzētos mērķus.

81. Šajā sakarā ir jāatsaucas arī uz principiem, kas nosaka pārtikas aprites tiesisko regulējumu un īpaši cilvēku veselības aizsardzības mērķi, kas ir Direktīvas 2002/46 5. panta noteikumu pamatā.

82. Lai garantētu, ka uztura bagātinātāji nerada nekādu risku veselībai, Direktīva 2002/46 nodrošina stingrus paņēmienus, nosakot šo produktu nekaitīgumu, kā arī pienācīgu patērētāja informēšanu. Šie abi aspekti ir ikviena attiecīgā preparāta izvērtējuma galvenie principi.

83. Norādu, ka iepriekš minētajās lietās *Stichting Zuid Hollandse Milieufederatie*, kurās tika pasludināti spriedumi, Tiesa ir norādījusi uz svarīgumu pasākumos, kurus dalībvalsts

30 — No Komisijas apsvērumiem izriet, ka vitamīnu un minerālvielu "standartdevas" var tikt sauktas arī par "ieteicamām dienas devām". Komisija norāda, ka tās tiek noteiktas, ņemot vērā iedzīvotāju vai iedzīvotāju kategorijas vajadzības. Parasti, lai šīs devas varētu apmierināt lielākās iedzīvotāju daļas uzturvielu vajadzības, tās ir noteiktas tā, lai pārsniegtu divu standarta noviržu vidējās vajadzības. Citiem vārdiem sakot, tiek ņemtas vērā svārstību individuālās izmaiņas un devas tiek noteiktas zem vidējās svārstības, lai apmierinātu to indivīdu vajadzības, kuriem tās atšķiras no parastām vidējām vajadzībām par vairāk nekā diviem punktiem. Tādējādi ar šādām devām tiek apmierinātas 97,5 % iedzīvotāju vajadzības un risks, ka netiek apmierinātas vajadzības, tiek ierobežots ar 2,5 % iedzīvotāju.

31 — 1977. gada 1. februāra spriedums lietā 51/76 *Verbond van Nederlandse Ondernemingen* (*Recueil*, 113. lpp., 22. punkts), 1986. gada 26. februāra spriedums lietā 152/84 *Marshall* (*Recueil*, 723. lpp., 48. punkts) un 1996. gada 24. oktobra spriedums lietā C-72/95 *Kraaijeveld* u.c. (*Recueil*, I-5403. lpp., 55. punkts), kā arī iepriekš minētais spriedums lietā *Inter-Environnement Wallonie*, 40. punkts.

ir veikusi Direktīvā 2002/46 noteiktā pārejas perioda laikā, ņemt vērā ietekmi uz cilvēku veselību [32].

84. Turklāt Direktīvas 2002/46 5. pants ir vispārēji piemērojama tiesību norma, kas attiecas uz zinātnisku riska novērtējumu. Šis kritērijs ir daļa no principiem, kuri ir noteikti arī Regulas Nr. 178/2002 6. pantā, saskaņā ar kuru, lai sasniegtu vispārīgo mērķi, proti, cilvēku veselības un dzīvības augsta līmeņa aizsardzību, pārtikas aprites tiesību aktu pamatā ir riska analīze, izņemot gadījumus, kad tas neatbilst apstākļiem vai konkrētā pasākuma iedabai.

85. Protams, ka Regula Nr. 178/2002 kā *lex generalis* ir piemērojama tiktāl, ciktāl nav piemērojama Direktīva 2002/46 kā *lex specialis* [33].

86. Tomēr, kā to norāda Komisija, Direktīvas 2002/46 5. pantā ietverto trīs kritēriju analīze ir "riska novērtējums" Regulas Nr. 178/2002 izpratnē, kura saskaņā ar tās 1. panta 2. punktu ir piemērojama visiem Savienības, kā arī dalībvalstu līmenī veiktiem pasākumiem, kuri attiecas uz pārtikas drošību.

87. Visbeidzot, ņemot vērā īpašo kontekstu, kas izriet no tā, ka Komisija nav veikusi izpildes pasākumus, var norādīt, ka dalībvalstis uz laiku aizstāj šos pasākumus nolūkā noteikt uztura bagātinātājos iekļauto vitamīnu un minerālvielu maksimālo daudzumu. Tādējādi tām ir jāvadās no Direktīvas 2002/46 5. pantā ietvertajiem kritērijiem un šajā sakarā ir jāierobežo negatīvā ietekme, kas izriet no izpildes pasākumu neesamības Savienības līmenī, lai tiktu sasniegti Direktīvā 2002/46 noteiktie mērķi.

88. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, es ierosinu atbildēt uz otrā jautājuma a) apakšpunktu tādējādi, ka, veicot pasākumus, kuru mērķis ir noteikt uztura bagātinātājos iekļauto vitamīnu un minerālvielu maksimālo daudzumu, valstīm ir ne tikai jāievēro EKL 28. un 30. pants, bet jāvadās arī no Direktīvas 2002/46 5. pantā noteiktajiem kritērijiem.

32 — Iepriekš minētais 2006. gada 14. septembra spriedums lietā *Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie*, 48. punkts.

33 — Skat. ģenerāladvokāta Hēlhuda [*Geelhoed*] secinājumu iepriekš minētajam spriedumam lietā *HLH Warenvertrieb* un *Orthica* 76. punktu.

C — *Par otrā jautājuma b) apakšpunktu*

89. Uzdodot šo jautājumu, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai gadījumā, ja, kā tas ir fluora gadījumā, nav iespējams precīzi noteikt vitamīnu un minerālvielu daudzumu, kurš tiek iegūts no citiem pārtikas avotiem, dalībvalsts, pastāvot iespējamam riskam, var noteikt minerālvielas daudzumu nulles vērtībā, neizmantojot Direktīvas 2002/46 12. pantā noteikto drošības procedūru.

90. Visi lietas dalībnieki, kuri ir iesnieguši rakstveida apsvērumus, izņemot Francijas valdību, norāda, ka nulles vērtības noteikšana nozīmē, ka tiek noteikts pilnīgs fluora izmantošanas aizliegums, kaut arī fluors ir ietverts to vitamīnu un minerālvielu sarakstā, kurus var izmantot uztura bagātinātāju ražošanai. Kā uzskata lietas dalībnieki, no tā izriet, ka dalībvalsts, kura šādi rīkotos, ierobežotu Direktīvas 2002/46 piemērošanas jomu. Tādējādi attiecīgie lietas dalībnieki uzskata, ka dalībvalsts nevar noteikt maksimālo daudzumu nulles vērtībā, neizmantojot Direktīvas 2002/46 12. pantā noteikto drošības procedūru.

91. Manuprāt, šī nostāja ir atbilstoša un, neapšaubāmi, viegli pamatojama, ņemot vērā vispārējos principus, kuri ir piemērojami preču brīvas aprites jomā. Tomēr es sev uzdodu jautājumu, vai šāda pieeja pārlieku nevienkāršo attiecīgā strīda jēdzienus. Ja piemēro šādu loģiku, dalībvalsts varētu izvairīties no pārmetumiem par to, ka no Direktīvas 2002/46 piemērošanas jomas ir izslēgta kāda viela, vienīgi norādot vērtības, kuras ir tuvu nullei un kuras ir vairāk vai mazāk fiktīvas, piemēram, norādot maksimālo vērtību fluoram 0,01 mg.

92. Manuprāt, šāda prakse radītu kolīziju ar Direktīvas 2002/46 5. panta noteikumiem. Tomēr, kā es norādīju iepriekš, valsts iestādēm ir jāseko šajā pantā norādītajiem kritērijiem.

93. Līdz ar to vēl ir jānosaka, vai uzturvielas iekļaušana Direktīvas 2002/46 I pielikuma sarakstā pati par sevi nepieļauj, lai minētās direktīvas 5. panta kritēriju pareizas piemērošanas rezultātā, nosakot attiecīgās atļautās minerālvielas maksimālo daudzumu, tiktu apstiprināta nulles vērtība.

94. Francijas valdība šajā sakarā norāda, ka dalībvalstij jābūt tiesībām maksimālo daudzumu noteikt nulles vērtībā, ja viela rada iespējamu risku, kā tas ir ar fluoru, tiktāl,

ciktāl, nav iespējams precīzi noteikt šīs vielas daudzumu, kurš tiek iegūts no citiem pārtikas avotiem. Šādā gadījumā dalībvalstij nevajadzētu izmantot Direktīvas 2002/46 12. pantā noteikto drošības procedūru.

95. Savas nostājas pamatojumam Francijas valdība atsaucas uz *Agence française de sécurité sanitaire des aliments* [Francijas Pārtikas sanitārās drošības aģentūras] (*AFSSA*) veiktajiem pētījumiem, kuros, pirmkārt, ir norādīti dati par fluora koncentrāciju krāna ūdenī Francijā un, otrkārt, noteikta dažāda daudzuma fluora klātbūtne minerālūdenī, sālī ar fluora piedevu un zobu pastās ar fluora piedevu, kā arī ārstnieciskajās fluora piedevās zīdaiņiem un bērniem līdz 12 gadu vecumam[34].

96. Ņemot vērā *AFSSA* iesniegto zinātnisko atzinumu[35], Komisija apšauba iesniedzējtiesas norādīto neiespējamību precīzi noteikt dažādo fluora daudzumu. Gluži pretēji, tā uzskata, ka no atzinuma izriet, ka Francijas valsts iestāžu rīcībā esot dati, kas tām ļaujot novērtēt galvenos fluora avotus. Savienības līmenī Komisija atsaucas uz Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes [*European Food Safety Authority*] (*EFSA*) zinātnisko atzinumu, kurā ir sniegti dati par daudzumu minerālūdenī[36].

97. Lai gan es atzīstu grūtības noteikt precīzu daudzumu attiecībā uz dažādu fluora avotu apvienojumu katrai patērētāju grupai un teritorijai[37], es arī uzskatu, ka Francijas valsts iestāžu rīcībā ir dati, kas vismaz aptuveni ļauj noteikt fluora daudzumu, kurš rodas no citiem pārtikas avotiem, īpaši krāna ūdens. Līdz ar to es interpretēju Francijas valsts iestāžu nostāju tādējādi, ka robeža starp fluora daudzumu, kurš rodas no citiem pārtikas avotiem, un drošības ierobežojumu šai minerālvielai tiek uzskatīta par pārāk šauru, pat neesošu Francijā un šī iemesla dēļ Direktīvas 2002/46 5. pantā minēto kritēriju piemērošana, kā to uzskata Francijas valsts iestādes, ļaujot noteikt maksimālo daudzumu nulles līmenī.

98. Vispārēji attiecībā uz jautājumu, vai Francijas valsts iestādēm šajā gadījumā bija

34 — Skat. *AFSSA* 2004. gada 12. oktobra atzinumu (pieprasījums Nr. 2004-SA-0210).

35 — *AFSSA* 2003. gada 28. marta atzinums (pieprasījums Nr. 2003-SA-0032) un iepriekš minētais 2004. gada 12. oktobra atzinums (pieprasījums Nr.º 2004-SA-0210).

36 — *Opinion of the Scientific Panel of EFSA on Contaminants in the Food Chain on a request of the Commission related to concentration limits for boron and fluoride in natural waters* (jautājums Nr.ºEFSA-Q-2003-21, publicēts 2005. gada 22. jūnijā).

37 — Šajā ziņā skat. "Opinion of the Scientific Panel on Dietetic Products, Nutrition and Allergies on a request from the Commission related to the Tolerable Upper Intake Level of Fluoride" (pieprasījums Nr.ºEFSA-Q-2003-018), kas ir daļa no ziņojuma: *Tolerable upper intake levels for vitamins and minerals, European Food Safety Authority*, 2006. gada februāris.

jāizmanto drošības procedūra, Francijas valdība paskaidro, ka, tā kā Francijas valsts iestādes uzskata, ka fluors ietilpst tādā minerālvielu grupā, kas rada īpaši augstu risku noteiktām iedzīvotāju kategorijām[38], 2006. gada 9. maija lēmuma III pielikumā šīs minerālvielas dienas maksimālā deva ir noteikta 0 mg.

99. Turklāt *AFSSA* savā atzinumā norāda, ka Francijā bērniem un pieaugušajiem ir risks pārsniegt fluora drošības ierobežojumus, lietojot uztura bagātinātājus, kuru sastāvā ir fluors[39].

100. Šajā sakarā es atgādinu, ka saskaņā ar Direktīvas 2002/46 3. pantu Savienībā var tikt tirgoti vienīgi tie uztura bagātinātāji, kuri atbilst minētās direktīvas prasībām. Turklāt šīs pašas direktīvas 11. panta 1. punktā ir norādīts, ka dalībvalstis nevar aizliegt vai ierobežot šo produktu tirdzniecību.

101. Likumdevējs šim mērķim ir izveidojis to vitamīnu un minerālvielu, kā arī vitamīnu un minerālvielu produktu atļauto sarakstu, kurus var izmantot uztura bagātinātāju ražošanā.

102. No Direktīvas 2002/46 12. panta izriet, ka dalībvalsts, ievērojot šajā tiesību normā noteiktās robežas, var veikt pagaidu pasākumus, lai atliktu vai ierobežotu Direktīvas 2002/46 noteikumu, ar kuriem ir atļauta tai atbilstošu produktu laišana tirgū, piemērošanu tās teritorijā.

103. Līdz ar to jautājuma par drošības procedūras piemērošanu pamatā ir jēdziens "atbilstība". Šīs procedūras piemērošanai ir nepieciešams, lai attiecīgā viela atbilstu Direktīvai 2002/46. Minētā procedūra var tikt piemērota vienīgi tad, ja attiecīgā viela vispirms ir pakļauta dalībvalstīm noteiktajam pienākumam atļaut tās izmantošanu un tirdzniecību.

38 — Lasot *AFSSA* atzinumu (2004. gada 12. oktobra atzinums, pieprasījums Nr. 2004-SA-0210), var konstatēt, ka, ņemot vērā, ka palielinās iespējamais fluora avotu daudzums, kas var radīt pārdozēšanu un fluorozi, *AFSSA* norāda uz nepieciešamību kontrolēt fluora daudzumu bērniem.

39 — Saskaņā ar *AFSSA* pētījumiem (2004. gada 12. oktobra atzinums, pieprasījums Nr. 2004-SA-0210) 15 % Francijas iedzīvotāju patērē krāna ūdeni, kurā fluora sastāvs ir 0,3 mg/l vai vairāk, un 3 % iedzīvotāju lieto ūdeni, kurā fluora sastāvs ir 0,7 mg/l vai vairāk. *AFSSA* ieteiktā optimālā profilaktiskā fluora deva reģionos, kur krāna ūdenī [fluora] līmenis ir 0,3 mg/l vai mazāk, ir 0,05 mg fluora/kg/dienā, nepārsniedzot visu kopīgo fluora daudzumu 1 mg/dienā. *AFSSA* arī norāda, ka 85 % bērnu Francijā dzīvo reģionos, kur fluora sastāvs krāna ūdenī ir mazāks par 0,3 mg/l. Līdz ar to tā iesaka bērnus papildus apgādāt [ar fluoru] medicīniskā ceļā. Turpretī saskaņā ar *AFSSA* fluors, kuru pieaugušie regulāri absorbē lielos daudzumos, proti, devās, kas pārsniedz 8 mg/dienā, var būt vainojams kaulu fluorozē.

104. Šajā gadījumā vielas, kura tiek izmantota uztura bagātinātāju ražošanai, atbilstības Direktīvai 2002/46 jēdziens nav pasargāts no šaubām.

105. Vispirms varētu uzskatīt, ka fakts pats par sevi, ka vitamīns vai minerālviela, kas atrodas atļautajā sarakstā, norāda uz minēto atbilstību.

106. Šajā kontekstā tas, ka Francijas likumdevējs uztura bagātinātāju ražošanas mērķiem ir noteicis fluora maksimālo daudzumu 0 mg, vienpusēji izslēdz vienu no Direktīvas 2002/46 1. pantā paredzētajiem un šīs direktīvas I pielikumā uzskaitītajiem produktiem no Direktīvas 2002/46 piemērošanas jomas.

107. Tiesa jau ir nolēmusi, ka Direktīvas 2002/46 pielikumā iekļauto atļauto vielu sarakstu saturs atbilst vielām, kuras ietilpst kategorijās "vitamīni" un "minerālvielas", sarakstā, kas ir ietverts Direktīvas 2001/15/EK pielikumā[40], kur ir norādīts uz vielām, kuras tika izvēlētas, ņemot vērā drošuma un bioloģiskās pieejamības kritērijus, uz kuriem ir veikta atsauce Direktīvas 2002/46 preambulas vienpadsmitajā apsvērumā[41].

108. Tomēr, ņemot vērā Direktīvas 2002/46 5. panta 4. punktu, es sliecos uzskatīt, ka Direktīva 2002/46 paredz dubultas pakāpes atbilstību, kas, pirmkārt, tiek interpretēta, iekļaujot vitamīnus un minerālvielas atļautajā sarakstā un, otrkārt, galīgi nosakot to maksimālo un minimālo daudzumu atbilstoši Direktīvā 2002/46 noteiktajiem kritērijiem. Ja būtu jāuzskata, ka uztura bagātinātājs atbilst Direktīvai 2002/46 tikai tādēļ, ka tajā ir vienīgi Direktīvas 2002/46 I pielikumā minētās vielas, neņemot vērā attiecīgās vielas daudzumu, pastāv risks, ka Direktīvā 2002/46 paredzētā brīvā aprite tiktu paplašināta uz bīstamiem, pat toksiskiem preparātiem. Manuprāt, šāda situācija nav vēlama un tā būtu pretrunā EKL 152. pantā paredzētajam mērķim. Tādēļ šādu interpretāciju nevar atbalstīt.

109. Tādējādi pašreizējā Savienības uztura bagātinātāju tiesiskā regulējuma situācijā nav iespējams lemt par fluora devu atbilstību Direktīvai 2002/46.

110. Turklāt, veicot konsultācijas komitoloģijas procedūras ietvaros, Komisija varēja pieņemt pieeju, piemērojot elastīgus

40 — Komisijas 2001. gada 15. februāra direktīva par vielām, ko īpašā barošanas nolūkā var pievienot īpašas diētas pārtikas produktiem (OV L 52, 19. lpp.).

41 — Iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Alliance for Natural Health* u.c., 64. un 65. punkts.

ierobežojumus, piemēram, amplitūdu, ņemot vērā īpašo situāciju dalībvalstī, kura atsaucas uz iespējamu risku, vai būtisku noteiktu minerālvielu klātbūtni, pateicoties ģeoloģiskiem faktoriem vai īpašai pārtikai šajā dalībvalstī vai šīs dalībvalsts noteiktā daļā.

111. Nevar tikt arī izslēgts, ka Komisijai būtu pienākums noteikt, pirmkārt, vispārējus ierobežojumus visai Eiropas Savienībai un, otrkārt, īpašus ierobežojumus, kas, piemērojot atkāpi, ir piemērojami noteiktās dalībvalstīs vai noteiktos reģionos[42].

112. No tā izriet, ka politiskā un tiesiskā atbildība par šajā sakarā pieņemta diskrecionāra lēmuma sekām ir Komisijai.

113. Tā kā Savienības līmenī vēl nav noteikts maksimālais fluora daudzums, es uzskatu, ka Francijas valsts iestāžu rīcība nenozīmē prettiesisku fluora izslēgšanu no Direktīvas 2002/46 piemērošanas jomas.

114. Turklāt es norādu, ka Direktīva 2002/46, kas tika pieņemta, pamatojoties uz EKL 95. pantu, ir saskaņošanas piemērs, kuras mērķis ir noteikt augstu veselības un drošības aizsardzības līmeni. Neatņemama tās sastāvdaļa ir zinātnisks novērtējums.

115. Uztura bagātinātāji ietilpst "jutīgos" produktos, kuri ir saistīti ar īpašu apdraudējumu un risku[43].

116. Tādējādi Direktīva 2002/46 paredz iespēju piemērot EKL 95. panta 10. punktā paredzēto drošības procedūru. Šī tiesību norma paredz, ka saskaņošanas pasākumos vajadzības gadījumā paredz drošības klauzulu, kas ļauj dalībvalstīm viena vai vairāku

42 — Šajā ziņā skat. Eiropas Parlamenta deputātu Eijas Rītas Korholas [*Eija-Riitta Korhola*] un Doretes Korbejas [*Dorette Corbey*] rakstveida jautājumu Nr. E-2841/09 Komisijai, norādot uz īpašu nepieciešamību papildus nodrošināt D3 vitamīnu Skandināvijas iedzīvotājiem (http://www.europarl.europa.eu/sides/getAllAnswers.do?reference=E-2009–2841&language=FR).

43 — Ģenerāladvokāta Hēlhuda secinājumu iepriekš minētajam spriedumam lietā *HLH Warenvertrieb* un *Orthica* 38. un 45. punkts.

Līguma 30. pantā minētu un ar ekonomiku nesaistītu iemeslu dēļ veikt provizoriskus pasākumus, kuru kontroli īsteno Savienība.

117. Saskaņā ar judikatūru drošības klauzula ir īpašs piesardzības principa formulējums[44]. EKL 95. panta 10. punkts ļauj dalībvalstij saskaņā ar tajā noteiktajiem nosacījumiem piemērot regulējumu, kurš atkāpjas no saskaņošanas pasākuma[45]. Tiesa jau ir nospriedusi, ka piesardzības princips izpaužas kā ikvienas dalībvalsts tiesības pagaidu kārtībā ierobežot vai aizliegt produkta, kurš ir bijis vienošanās priekšmets, izmantošanu un/vai tirdzniecību tās teritorijā, ja ir pamatoti iemesli uzskatīt, ka tas rada risku cilvēku veselībai vai videi[46].

118. Šīs aizsardzības normas ir ietvertas vairākos Savienības tiesību aktos pārtikas aprites tiesību aktu jomā[47].

119. Ņemot vērā, ka ar Direktīvu 2002/46 radītā saskaņošana šobrīd nav pabeigta, es uzskatu, ka Direktīvas 2002/46 12. pantā paredzētā drošības procedūra nevar tikt piemērota gadījumā, kurš šobrīd ir nodots izskatīšanai Tiesā[48].

120. Tomēr, tā kā, izpildot savas pilnvaras, kamēr tiek gaidīti Savienības pasākumi, dalībvalstis valsts tiesību normas var pieņemt, vienīgi ievērojot EKL 28. un 30. pantu, ir jāuzdod jautājums par pamata lietā aplūkotā valsts tiesiskā regulējuma atbilstību brīvas aprites principiem.

121. Šajā sakarā ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru dalībvalstīm, ņemot vērā, ka netiek veikta saskaņošana un ka joprojām pašreizējos zinātniskajos pētījumos pastāv neskaidrības, ir jāizlemj, cik lielā mērā ir paredzēts nodrošināt personu veselības un dzīvības aizsardzību un vai ir jāizvirza prasība par iepriekšējas atļaujas saņemšanu pārtikas

44 — 2003. gada 9. septembra spriedums lietā C-236/01 *Monsanto Agricoltura Italia* u.c. (*Recueil*, I-8105. lpp., 110. punkts).

45 — Šajā ziņā skat. 1994. gada 17. maija spriedumu lietā C-41/93 Francija/Komisija (*Recueil*, I-1829. lpp., 23. punkts).

46 — Šajā ziņā skat. 2000. gada 21. marta spriedumu lietā C-6/99 *Greenpeace France* u.c. (*Recueil*, I-1651. lpp., 44. punkts).

47 — Eiropas Parlamenta un Padomes 1997. gada 27. janvāra Regulas (EEK) Nr. 258/97, kas attiecas uz jauniem pārtikas produktiem un jaunām pārtikas produktu sastāvdaļām (OV L 43, 1. lpp.), 12. pants; Regulas Nr. 178/2002 53. pants, uz kuru ir atsauce Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 22. septembra Regulas (EK) Nr. 1829/2003 par ģenētiski modificētu pārtiku un barību (OV L 268, 1. lpp.) 34. pantā; Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 12. marta Direktīvas 2001/18/EK par ģenētiski modificētu organismu apzinātu izplatīšanu vidē un Padomes Direktīvas 90/220/EEK atcelšanu (OV L 106, 1. lpp.) 23. pants.

48 — Ja tomēr Tiesai būtu jāuzskata, ka drošības klauzula šajā gadījumā ir piemērojama, būtu jānosaka apstāklis, kas ir pamats klauzulas piemērošanai. Tādējādi būtu pamats noteikt, vai ir piemēroti to piemērot tikai tādēļ, ka dalībvalsts ir noteikusi maksimālo daudzumu, vai arī klauzula var tikt piemērota pēc tam, kad maksimālais daudzums ir noteikts nulles vērtībā.

produktu laišanai tirgū, katrā ziņā ņemot vērā prasības par brīvu preču apriti Savienībā[49].

122. Tādējādi attiecīgā pasākuma izvērtējums ir jāuztic valsts tiesai, piemērojot EKL 28. un 30. pantu. Valsts tiesa ir vispiemērotākā, lai izvērtētu valsts zinātnisko iestāžu iesniegto zinātnisko datu specifiskumu saistībā ar iepriekš minētajiem principiem. Tomēr zinot, ka Komisija savu nostāju šajā jautājumā nevarēja formulēt kopš Direktīvas 2002/46 pieņemšanas pagājušo vairāku gadu laikā, nevar sagaidīt, ka valsts tiesa veiks tādu izpēti pēc būtības, kas sniegtu galīgo patiesību šajā jautājumā, drīzāk var sagaidīt, ka tā nodrošinās datu novērtēšanas objektivitāti un neitralitāti valsts administratīvo procedūru ietvaros.

123. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, es ierosinu uz uzdoto jautājumu atbildēt tādējādi, ka pamata lietā aplūkotajā situācijā, ja dalībvalsts, neesot Komisijas izpildes pasākumiem, vielai, kas ir iekļauta Direktīvas 2002/46 atļauto vielu sarakstā, ir noteikusi maksimālo daudzumu nulles vērtībā, šai dalībvalstij nav jāizmanto drošības klauzula, tomēr ir jārīkojas, ievērojot EKL 28. un 30. pantu.

D — *Par otrā jautājuma c) apakšpunktu*

124. Pirmajā šī jautājuma daļā iesniedzējtiesa vaicā, vai, sekojot tam, ka saskaņā ar Direktīvas 2002/46 5. pantu tiek ņemtas vērā atšķirības dažādu patērētāju grupu jutīguma pakāpēs, dalībvalsts var pamatot maksimālā daudzuma noteikšanu, arī pamatojoties uz pieņēmumu, ka tāds pasākums, kurš attiektos vienīgi uz tām patērētāju grupām, kuras ir īpaši pakļautas riskam, piemēram, pielāgota etiķete, varētu atturēt šos patērētājus no vairāku vitamīnu un minerālvielu izmantošanas, kuriem var būt labvēlīga iedarbība, ja tos lieto nelielās devās.

125. Tālāk iesniedzējtiesa vēlas uzzināt, vai tā, ka tiek ņemtas vērā šīs atšķirības jutīgumā, rezultātā var izrādīties, ka visiem iedzīvotājiem tiek piemērots tāds maksimālais

49 — 2009. gada 5. marta spriedums lietā C-88/07 Komisija/Spānija (Krājums, I-1353. lpp., 86. punkts).

daudzums, kurš ir pielāgots jutīgiem patērētājiem, īpaši bērniem[50].

126. Šajā jautājumā to lietas dalībnieku, kuri ir iesnieguši rakstveida apsvērumus, viedokļi būtiski atšķiras. Manuprāt, tas nav pārsteidzoši, ņemot vērā šī jautājuma sarežģītību. Pat man, nosakot precīzu piemērojamību, radās grūtības.

127. Vispirms ir jāapšauba premisa, saskaņā ar kuru pasākums, kura mērķis ir apdraudētas grupas veselības aizsardzība un kurš izpaužas kā pielāgota etiķete, varētu radīt noraidošu ietekmi attiecīgajā grupā. Šķiet maz ticams, ka, kaut arī konkrētām uzturvielām ir labvēlīga ietekme, lietojot nelielās devās, šīs personas pārtrauktu lietot tās tādēļ, ka tiktu izstrādāta piemērota etiķete.

128. Saskaņā ar judikatūru piemērota etiķete, ar kuru patērētāji tiek informēti par [ar vitamīniem] bagātinātu pārtikas produktu raksturu, sastāvdaļām un īpašībām, varētu ļaut patērētājiem, kuriem draud pārlieku liela šiem produktiem pievienotās uzturvielas uzņemšana, pašiem izlemt, vai to lietot[51].

129. Turklāt no Direktīvas 2002/46 preambulas piektā apsvēruma izriet, ka piemērota etiķete ļauj garantēt augstu patērētāju tiesību aizsardzības līmeni.

130. Attiecībā uz tāda maksimālā daudzuma, kurš ir pielāgots jutīgām patērētāju grupām, vispārinātu piemērošanu, proti, piemērošanu visiem iedzīvotājiem, norādu, ka no atbildes uz otrā jautājuma a) apakšpunktu izriet, ka, veicot pasākumus, ar kuriem tiek noteikti vitamīnu un minerālvielu daudzumi, dalībvalstīm

50 — Francijas valdība savos apsvērumos norāda, ka šī jautājuma pirmā daļa precīzāk attiecas uz Francijas valsts iestāžu noteikto maksimālo daudzumu K vitamīnam. Otra šī jautājuma daļa attiecas uz maksimālo daudzumu, kas Francijas tiesību aktos ir noteikts B6 vitamīnam. Īpaši attiecībā uz K vitamīnu Francijas valdība paskaidro, ka šī viela rada īpašu risku pacientiem, kuri ir pakļauti antikoagulējošai ārstniecībai, tā kā tie visbiežāk ir gados veci cilvēki, viņiem ir grūtības izlasīt etiķetes. Attiecībā uz B6 vitamīnu Francijas valdība atgādina, ka Cilvēku pārtikas zinātniskā komiteja, kas tika aizstāta ar *EFSA*, 2000. gada 19. oktobra atzinumā noteica drošības ierobežojumus atbilstoši indivīda svaram un līdz ar to arī viņa vecumam (pieejams interneta vietnē: http://ec.europa.eu/food/fs/sc/scf/out80c_en.pdf). Drošības ierobežojums [B6 vitamīnam] tika noteikts 25 mg/dienā pieaugušajiem un 7 mg/dienā bērniem vecumā no 4 līdz 6 gadiem.

51 — 2004. gada 5. februāra spriedums lietā C-24/00 Komisija/Francija (*Recueil*, I-1277. lpp., 75. punkts).

ir jāseko Direktīvas 2002/46 5. pantā ietvertajiem kritērijiem [52].

131. Attiecībā uz drošības ierobežojumiem — tie norāda uz slieksni, kuru pārkāpjot, uzturvielas uzņemšana rada risku cilvēku veselībai.

132. Pieeja, saskaņā ar kuru dalībvalstij būtu jānosaka maksimālais daudzums tādā līmenī, kurš tiek uzskatīts par piemērotu apdraudētiem iedzīvotājiem, manuprāt, ir pretrunā no Direktīvas 2002/46 5. panta izrietošajām norādēm.

133. Pats par sevi ir saprotams, ka drošības ierobežojums bērniem un pieaugušajiem būtiski atšķirsies. Tādējādi maksimālais daudzums, kurš ir pielāgots īpašai grupai, var izrādīties nepietiekams citām patērētāju grupām un līdz ar to nesamērīgs ar vēlamo mērķi.

134. Tomēr šāds konstatējums neliedz veikt īpašus valsts pasākumus, kuru mērķis ir efektīvi aizsargāt īpaši jutīgu grupu, piemēram, bērnus, ievērojot samērīguma un piesardzības principu.

135. Tādējādi es ierosinu atbildēt uz šo jautājumu tādējādi, ka, nosakot maksimālo uzturvielu daudzumu Direktīvas 2002/46 izpratnē, dalībvalstīm nav visiem iedzīvotājiem jāpiemēro tāds maksimālais daudzums, kurš ir pielāgots jutīgām patērētāju grupām, piemēram, bērniem, kuru barības vajadzības var izrādīties ievērojami nepietiekamas citām patērētāju grupām. Turklāt premisa, saskaņā ar kuru piemērota etiķete varētu atturēt apdraudēto patērētāju grupu no noteiktu uzturvielu lietošanas, kuras nelielās devās var būt tiem labvēlīgas, pašreizējā Savienības tiesību stadijā ir jānoraida.

E — *Par otrā jautājuma d) apakšpunktu*

136. Uzdodot šo jautājumu, iesniedzējtiesa vaicā, vai dalībvalsts var noteikt maksimālo daudzumu, lai gan, tā kā nav draudu veselībai, drošības ierobežojumi iepriekš nav noteikti. Vispārīgāk, tiesa vaicā, cik lielā mērā un kādos apstākļos dalībvalsts var noteikt

52 — Skat. šo secinājumu 78. punktu.

maksimālo daudzumu, kas ir ievērojami zemāks par uzturvielām pieļauto drošības ierobežojumu[53].

137. Ņemot vērā struktūru šim jautājumam, attiecībā uz kuru to lietas dalībnieku, kuri ir iesnieguši rakstveida apsvērumus, viedokļi būtiski atšķiras, es ierosinu šo jautājumu interpretēt tādējādi, ka tas attiecas uz jautājumu par maksimālās vērtības noteikšanu, pirmkārt, ņemot vērā nepieciešamību to noteikt, jo nav drošības ierobežojumu, un, otrkārt, ņemot vērā to raksturu un intensitāti saistībā ar jau esošiem drošības ierobežojumiem.

138. Attiecībā uz pirmo jautājuma daļu, kā es to jau norādīju[54], sistēmas, kuras mērķis ir saskaņot brīvas aprites mērķi ar tehnoloģiju attīstības mērķi, centrālais aspekts ir zinātnisks novērtējums, jo abi šie mērķi ietver risku, kas ir jāanalizē.

139. Manuprāt, drošības ierobežojumu neesamība var atspoguļot pašreizējo zinātnisko pētījumu stadiju un tam noteikti nav jānozīmē, ka nav riska[55].

140. Saskaņā ar Regulas Nr. 178/2002 preambulas sešpadsmito apsvērumu, veicot pārtikas produktu sfēru reglamentējošus pasākumus, parasti vajadzētu ņemt vērā riska analīzi, izņemot gadījumus, kad tas neatbilst pasākuma apstākļiem vai iedabai. Riska analīzei

53 — Francijas valdība šajā ziņā skaidro, ka jautājums attiecas uz divu veidu vielām, pirmkārt, tām, attiecībā uz kurām nav noteikts nekāds drošības ierobežojums, un, otrkārt, tām, attiecībā uz kurām tie ir noteikti. Francijas valdība uzskata, ka pirmajā jautājuma daļā valsts tiesa norāda uz maksimālo daudzumu, kāds valsts tiesībās ir noteikts B1, B2, B5, B8 un B12 vitamīnam. Otrajā jautājuma daļā valsts tiesa norāda uz gadījumu saistībā ar B3, C un E vitamīnu, kā arī tādām minerālvielām kā fosfors, varš, mangāns, kālijs, selēns, hroms un molibdenīts.

54 — Skat. šo secinājumu 74. punktu.

55 — Šajā sakarā, manuprāt, ir lietderīgi piebilst, ka vitamīnu un minerālvielu problemātika ir savdabīga, salīdzinot ar klasisko toksikoloģijas pieeju, ņemot vērā šo elementu būtisko raksturu. Riska izvērtēšana šajā jomā rada vairākas grūtības, uz kurām tika norādīts apsvērumos, kurus *Conseil d'État* iesniedza Francijas ekonomikas, finanšu un rūpniecības lietu ministrs. Ministrs atsaucās uz Barlow, S. M. u.c. publikāciju "Hazard identification by methods of animal-based toxicology", *Food and Chemical Toxicology* Nr. 40, 2002, 145.–191. lpp., kurā ir norādīts: "Conventional toxicity studies may often be applicable to the testing of micronutrients, such as vitamins and minerals, but such studies may require unique considerations, particularly with respect to nutritional imbalance. For example, disturbances in calcium and phosphorus levels can affect bone formation [..]. Thus any effects seen from administration of high doses of one micronutrient might not be attributable to that substance per se but to consequential changes in related micronutrients. Interpretation of the outcome of such studies requires good nutritional as well as toxicological knowledge and the possible extension of conventional endpoints to include others might identify nutritional changes. There are also important study design considerations in relation to micronutrient dosing and the likelihood of detecting thresholds for adverse effects. This is because the margin between desirable beneficial effects and the onset of adverse effects may be very small, so smaller dose intervals may be required."

pirms šādu pasākumu veikšanas vajadzētu atvieglot izvairīšanos no nepamatotiem šķēršļiem pārtikas produktu brīvai apritei.

141. No judikatūras arī izriet, ka riska novērtējums var norādīt, ka nav zinātniskas pārliecības par reāla riska sabiedrības veselībai pastāvēšanu vai mērogu. Šādos apstākļos dalībvalstij ir jābūt tiesīgai paredzēt aizsargpasākumus saskaņā ar piesardzības principu, negaidot, kamēr minētā riska īstums un nopietnība tiks pilnībā pierādīti. Tomēr riska novērtējums nevar tikt pamatots ar pilnībā hipotētiskiem apsvērumiem[56].

142. Tomēr maksimālā daudzuma noteikšana, neesot drošības ierobežojumiem, veicinātu šķēršļu rašanos hipotētisku iemeslu dēļ, ja nebūtu noteikts, ka ir draudi veselībai.

143. Šāds pasākums būtu pretrunā arī piesardzības principam, kas pieprasa, ka pasākumiem, kuri tiek veikti, līdz tiek saņemta cita zinātniskā informācija par pilnīgāku riska novērtējumu, ir jābūt samērīgiem un nevar tikt noteikti lielāki tirdzniecības ierobežojumi par tiem, kas ir nepieciešami, lai sasniegtu augstu veselības aizsardzības līmeni[57].

144. Ņemot vērā Direktīvas 2002/46 5. pantā paredzētos kritērijus, ir skaidrs, ka augstāku drošības ierobežojumu noteikšanai ir jābūt pamatotai ar riska zinātnisko analīzi, kas ir pamatota ar vispārēji zinātniski pieņemamiem datiem.

145. Tādējādi es uzskatu, ka uz pirmo jautājuma daļu ir jāatbild negatīvi, tomēr ar to es nevēlos izslēgt iespēju, ka tiek veiktas regulāras tirgū esošo uztura bagātinātāju analīzes un novērtējums.

146. Attiecībā uz otro jautājuma daļu es uzskatu, ka, neesot Savienības izpildes pasākumiem, nevar tikt izslēgts, ka dalībvalstis,

56 — Iepriekš minētais spriedums lietā Komisija/Francija, 56. punkts.

57 — Skat. Regulas Nr. 178/2002 7. pantu.

sekojot Direktīvas 2002/46 5. pantā norādītajiem kritērijiem, izvēlēsies noteikt slieksni, kurš būs ievērojami zemāks par drošības ierobežojumiem. Kā izriet no atbildēm uz iepriekšējiem jautājumiem, to darot, dalībvalstīm ir pienākums ievērot EKL 28. un 30. pantā noteiktos pienākumus.

147. Tiktāl, ciktāl šāda valsts iestāžu izvēle noteikti ir pamatota ar zinātniskām analīzēm, vienīgi valsts tiesa var pārbaudīt, vai to interešu izsvēršana, kuru rezultātā ir veikti šie pasākumi, ir notikusi, piemērojot pienācīgu metodoloģiju, ņemot vērā no Direktīvas 2002/46 izrietošās prasības.

V — Secinājumi

148. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es uzskatu, ka Tiesai ir jāsniedz šādas atbildes uz *Conseil d'État* uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem:

"Gadījumā, ja Komisija nav veikusi Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 10. jūnija Direktīvas 2002/46/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz uztura bagātinātājiem 5. panta 4. punktā paredzētos izpildes pasākumus, dalībvalstis var pieņemt noteikumus, kuru mērķis ir noteikt vitamīnu un minerālvielu maksimālo daudzumu, ievērojot no EKL 28. un 30. panta izrietošos principus.

Veicot iepriekš minētos pasākumus, ievērojot EKL 28. un 30. pantu, dalībvalstīm ir jāvadās arī no Direktīvas 2002/46 5. pantā ietvertajiem kritērijiem.

Ja nav Direktīvā 2002/46 paredzēto izpildes pasākumu, tas, ka dalībvalsts vielai, kura ir iekļauta Direktīvas 2002/46 I pielikumā, nosaka maksimālo daudzumu nulles vērtībā, nenozīmē, ka ir jāpiemēro Direktīvas 2002/46 12. paredzētā drošības klauzula. Tomēr šis valsts pasākums ietilpst EKL 28. un 30. panta piemērošanas jomā[58].

Nosakot maksimālo uzturvielu daudzumu Direktīvas 2002/46 izpratnē, dalībvalstīm nav visiem iedzīvotājiem jāpiemēro tāds maksimālais daudzums, kurš ir pielāgots jutīgām patērētāju grupām, piemēram, bērniem, kuru barības vajadzības var izrādīties nepietiekamas citām patērētāju grupām. Turklāt premisa, saskaņā ar kuru piemērota etiķete varētu atturēt apdraudēto patērētāju grupu no noteiktu uzturvielu lietošanas, kurām nelielās devās var būt tiem labvēlīga ietekme, pašreizējā Eiropas Savienības tiesību stadijā ir jānoraida.

Ja nav zinātniski noteiktu drošības ierobežojumu noteiktām vielām, dalībvalstis nevar iepriekš noteikt šo uztura bagātinātājos iekļauto uzturvielu maksimālo daudzumu. Turpretī, ja drošības ierobežojumi ir noteikti, pamatojoties uz vispārēji zinātniski pieņemamiem datiem, šķiet, ka nav izslēgta tāda maksimālā daudzuma noteikšana, kas ir mazāka par minēto ierobežojumu, ievērojot Direktīvas 2002/46 5. pantā paredzētos kritērijus."

58 — Ņemot vērā apstākli, ka pamata strīds pamata lietā attiecas uz 2006. gada 9. maija lēmuma tiesiskumu, atsaucēs uz EK līguma noteikumiem ir ievērota numerācija, kas bija piemērojama pirms Līguma par Eiropas Savienības darbību stāšanās spēkā.